

Obsah

PŘEDMLUVA	11
-----------------	----

I. díl

ČÁST PRVÁ ZÁKLADNÍ POJMY A INSTITUTY

KAPITOLA PRVNÍ

ÚVOD DO ÚSTAVNÍHO PRÁVA 21

1+2	1.1. Pojem ústavního práva ČR a jeho vývoj	21
-3	1.2. Veřejné právo a ústavní právo	25
-2	1.3. Předmět ústavního práva a jeho vztah k jiným právním odvětvím	32
-4	1.4. Ústavněprávní vztahy a jejich prvky	36
-6	1.5. Prameny ústavního práva. Druhy, členění, přehled	43
6	1.5.1. Přehled pramenů ústavního práva ČR	43
6	1.5.2. Prameny ústavního práva a jiné normativní systémy	45
-5	1.6. Odpovědnost a sankce v ústavním právu	46
	1.6.1. Základy pojetí odpovědnosti v ústavním právu	46
	1.6.2. Sankce v ústavním právu	51
	1.6.3. Zvláštnosti ústavněprávní odpovědnosti	54
X	1.7. Věda ústavního (státního) práva a její vztah k jiným vědním oborům. Ústavní právo jako učební obor právnického studia	58

KAPITOLA DRUHÁ

ÚVOD DO TEORIE ÚSTAVY. ÚSTAVA JAKO ZÁKLADNÍ ZÁKON ČR 65

	2.1. Historická podmíněnost ústavního vývoje	65
	2.2. Historický vývoj ústav	67
8	2.3. Druhy ústav z hlediska jejich typologie	68
	2.3.1. Ústavy právní a faktické	68

2.3.2.	Ústavy ve formálním, materiálním a ideálním smyslu	69
a)	ústava v materiálním smyslu	69
b)	ústava ve formálním smyslu	72
c)	ústava v ideálním smyslu	72
2.3.3.	Ústavy rigidní a flexibilní	73
2.3.4.	Ústavy psané a nepsané	74
2.3.5.	Ústavy reálné a fiktivní	75
2.3.6.	Ústavy původní a přenesené	76
2.3.7.	Ústavy revoluční, dohodnuté a oktrojované	76
2.3.8.	Ústavy z hlediska státního zřízení a formy vlády	77
2.4.	Funkce ústavy	77
9 2.5.	Obsah ústavy ČR	80
2.5.1.	Ustanovení o organizaci a činnosti státu a jeho právu	81
a)	Normy zřizující a rušící stát jako takový	81
b)	Normy určující území a obyvatelstvo státu	81
c)	Normy upravující otázky výkonu státní moci	82
d)	Normy určující charakter právního řádu ČR, jeho složky a vazby navenek ..	83
e)	Normy upravující důsledky rozhodnutí orgánů státní moci	83
f)	Normy upravující členění státní organizace a státu	83
g)	Ústavní normy symbolizující stát	84
2.5.2	Ustanovení vyjadřující vztah státu ke společnosti a jednotlivcům a jiným stá- tům (vztahová ustanovení)	84
2.5.3.	Ustanovení vyjadřující státní cíle a hodnoty, na které je stát vázán	85
2.5.4.	Ústavní zákony a ústavní pořádek	85
a)	ústavní zákony	85
b)	ústavní pořádek	87
• 10 2.5.5.	Dynamismus a stabilita ústavy	89
2.5.6.	Programová ustanovení v ústavě	93
• 11 2.6.	Forma ústavy	93
2.6.1.	Nadpis ústavy	94
2.6.2.	Systematika ústavy	95
2.6.3.	Vyšší právní síla ústavy	97
12 2.6.4.	Ústavodárná procedura	100
2.6.5.	Jazyk a délka ústavy	102

ČÁST DRUHÁ

ÚSTAVNÍ ZÁKLADY ČESKÉ REPUBLIKY

KAPITOLA TŘETÍ

ÚSTAVNÍ ZÁKLADY STÁTNÍ FORMY A POLITIKY ČR 107

15 3.1. Forma ČR z hlediska ústavní úpravy 107

3.1.1.	Ústavní základy formy vlády v ČR	112
3.1.2.	Ústavní základy územní organizace ČR	113
3.1.3.	Ústavní základy formy státního režimu v ČR	114
16 3.2.	Ústavní základy vnitřní a zahraniční politiky ČR	114
3.2.1.	Ústavní základy vnitřní politiky ČR	116
3.2.2.	Ústavní základy zahraniční politiky ČR	119
3.3.	Státní symboly ČR	120
3.3.1.	Pojetí a ústavní zákatvení státních symbolů ČR	120
3.3.2.	Státní znaky	122
3.3.3.	Státní barvy	123
3.3.4.	Státní vlajka	123
3.3.5.	Vlajka prezidenta republiky	124
3.3.6.	Státní pečeť	124
3.3.7.	Státní hymna	125
3.3.8.	Jiné formy symbolizující stát	125
3.4.	Ústavněprávní aspekty používání českého jazyka	127
25 3.5.	Ústavněprávní aspekty zániku ČSFR a sukcese ČR jako jednoho z následnických států	129
17 3.6.	Ústavní základy ekonomického systému ČR	131
a)	stát jako vlastník	132
b)	ústavní základy hospodářské politiky státu	134
c)	ústavní základy finančního hospodaření státu	135
3.7.	Ústavněprávní aspekty členství ČR v mezinárodních a nadnárodních organizacích	137

KAPITOLA ČTVRTÁ

PRINCIPY KONSTITUCIONALISMU V ČR

139

21 4.1.	Principy demokracie. Ústavní koncepce suverenity lidu a formy její realizace	143	?
+45 4.1.1.	Ústavní pojetí lidu a jeho svrchovanosti v ČR	143	
4.1.2.	Ústavní principy demokratické vlády	146	
a)	Vláda lidu	147	
b)	Vláda pro lid	148	
c)	Vláda lidem	148	
d)	Princip plurality	149	
e)	Princip konsenzu	150	
f)	Princip většiny	150	
g)	Ochrana menšiny	151	
h)	Vláda na čas	154	
i)	rovnost členů společnosti	154	
j)	svoboda	155	
k)	princip vyloučení násilné vlády	155	
l)	princip práva na odpor	155	
m)	Jiné formy účasti na správě veřejných záležitostí	155	
23 4.2.	Princip úcty k lidským a občanským právům a svobodám	156	

4.3. Princip republikánský	157
4.4. Princip parlamentní demokracie	159
22 4.5. Princip materiálního právního státu	160
4.6. Princip unitárního státu	163
4.7. Princip svobody podnikání a ochrany vlastnictví	164
4.8. Princip samosprávy	166

KAPITOLA PÁTÁ

ÚSTAVNĚPRÁVNÍ ASPEKTY ÚZEMNÍ ORGANIZACE ČR 169

24 5.1. Pojem územní organizace státu	169
5.1.1. Unitární forma územní organizace ČR	170
5.1.2. Další aspekty územní organizace ČR	172
29 5.2. Státní území a hranice ČR	173
5.2.1. Vymezení státního území ČR. Územní výsost	173
5.2.2. Státní hranice ČR a jejich změny	176
5.2.3. Územně správní a územně samosprávné členění ČR	178
5.3. Hlavní město ČR	182

KAPITOLA ŠESTÁ

18 ÚSTAVNÍ ZÁKLADY PRÁVNÍHO SYSTÉMU ČR 185 ●

6.1. Prameny práva v ČR	185
6.1.1. Obecné otázky pojetí pramenů práva	185
6.1.2. Ústavněprávní vymezení pramenů práva	187
6.1.3. Vztahy mezi prameny práva v ČR	194
6.1.4. Soustava výhrad v právním systému ČR	197
6.1.5. Zmocnění, delegace, subdelegace a odkaz	200
14 6.2. Poměr českého ústavního práva k mezinárodnímu právu Transformace mezinárodních smluv do vnitrostátního práva	202
6.2.1. Obecné otázky	202
6.2.2. Vývoj právní úpravy v ČR	204
6.2.3. Současná ústavní úprava vztahu mezinárodního a vnitrostátního práva	206
13 6.3. Publikační právo ČR	211
6.3.1. Pojem, formy publikace a funkce Sbírky zákonů	211
6.3.2. Platné publikační právo	214
7 6.4. Interpretace v ústavním právu ČR	217
6.4.1. Základní otázky interpretace v ústavním právu ČR	217
6.4.2. Druhy výkladu z hlediska subjektu	221
6.4.3. Základní metody výkladu	225
6.4.4. Členění výkladu z hlediska jeho výsledku	234
6.4.5. Analogie a výklad	235

6.4.6. Základní výkladové směrnice v ústavní právu ČR	238
---	-----

ČÁST TŘETÍ

ZÁKLADNÍ INSTITUCE SPOJENÍ SPOLEČNOSTI A STÁTU

KAPITOLA SEDMÁ

41 POLITICKÉ STRANY V PRÁVNÍM ŘÁDU ČR	245
--	-----

42 7.1. Právo politických stran v ČR	246
7.2. Právní vymezení politických stran a hnutí	247
a) sdružení občanů ČR	249
b) dobrovolnost a svoboda	252
c) organizovanost v podobě právnické osoby soukromého práva	253
d) trvalost	254
e) účast na politickém životě společnosti, zejména na volbách orgánů státní moci a samosprávy v podobě volné soutěže	255
f) politický program prosazovaný cestou účasti ve volbách a jiných formách vyjadřujících vůli občanů	256
g) privilegovanost	257
h) rovnost politických stran	258
i) odlišnosti politické strany od politického hnutí	258
7.3. Postavení politických stran v ČR	259
7.3.1. Vznik politických stran a hnutí	259
7.3.2. Politické strany a hnutí a stát	262
7.3.3. Úprava vnitřních otázek činnosti politických stran a hnutí	265
7.3.4. Zánik politických stran a hnutí	267
44 7.3.5. Financování politických stran a hnutí	270

KAPITOLA OSMÁ

46 FORMY REALIZACE STÁTNÍ MOCI A PRÁVA NA SAMOSPRÁVU	275
---	-----

75 8.1. Přímá demokracie	276
8.1.1. Referendum jako forma výkonu státní moci	277
8.1.2. Referendum jako forma výkonu práva na samosprávu	279
8.2. Právní úprava přímého výkonu státní moci občany	279
8.3. Místní referendum	279
8.3.1. Místní referendum, jeho druhy a předmět	280
8.3.2. Osoby oprávněné hlasovat v místním referendu	281
8.3.3. Území pro hlasování	282
8.3.4. Stadium přípravy místního referenda	282
a) Podání návrhu	282

b) Rozhodnutí o vyhlášení místního referenda	283
c) Orgány pro řízení hlasování	283
d) Příprava hlasování	284
e) Kampaň k místnímu referendu	284
8.3.5. Stadium hlasování	284
8.3.6. Zjištění výsledků hlasování	284
8.3.7. Kontrola výsledků hlasování	285
8.3.8. Závaznost rozhodnutí v místním referendu	286
8.4. Zastupitelská demokracie	287
8.4.1. Volby jako jediný způsob ustavení Parlamentu a orgánů samosprávy	287
54 8.4.2. Povaha mandátu poslance, senátora a člena zastupitelstva	288
a) Povaha mandátu poslance a senátora	290
b) Povaha mandátu člena zastupitelstva	293
8.5. Jiné formy účasti na správě veřejných záležitostí	296

KAPITOLA DEVÁTÁ

47 VOLBY A VOLEBNÍ PRÁVO 297

9.1. Svobodné a demokratické volby a jejich funkce	297
9.1.1. Východiska právní úpravy svobodných voleb	297
9.1.2. Funkce voleb	299
49 9.2. Volební systém pro parlamentní a obecní volby v ČR	300
9.2.1. Základní rysy volebního systému pro volby do Parlamentu ČR	302
9.2.2. Základní rysy volebního systému pro volby do zastupitelstev územní samosprávy	305
48 9.3. Volební právo v objektivním a subjektivním smyslu	306
9.3.1. Volební právo v objektivním smyslu	306
9.3.2. Povaha volebního práva v subjektivním smyslu a jeho principy	308
9.3.3. Všeobecnost volebního práva	309
9.3.4. Rovnost volebního práva	311
9.3.5. Přímost volebního práva	311
9.3.6. Tajnost hlasování	312
9.3.7. Princip svobodných voleb	312
9.4. Stadia volebního procesu	313
50 9.4.1. Organizačně-přípravné stadium voleb	314
a) vyhlášení voleb	314
b) stanovení volebního území, jednotky, okrsku	314
c) sestavení seznamů voličů	315
53 d) volební orgány	317
51 e) navrhování kandidátů a projednání kandidátních listin	320
f) volební kampaň a pravidla volební agitace	324
g) příprava hlasování	326
52 9.4.2. Hlasování	326
9.4.3. Zjištění výsledků voleb a jejich uveřejnění	327

53	a) Pravidla jednání volebních komisí	328
	b) Určení počtu poslanců pro volební kraje	329
	c) Uzavírací klauzule	330
	d) Rozdělování a přikazování mandátů v 1. a 2. skrutiniu	330
	e) Přikazování mandátů kandidátům	332
	f) Zjišťování výsledku senátních voleb	333
	g) Vyhlášení volebního výsledku	334
	h) Opakování voleb a jejich dodatečné provedení	334
	i) Nastupování náhradníků	335
	9.4.4. Další otázky voleb a volebního práva	336

KAPITOLA DESÁTÁ

ÚSTAVNĚPRÁVNÍ ZÁKLADY ÚZEMNÍ A JINÝCH FOREM SAMOSPRÁVY 339

74	10.1. Pojem a formy samosprávy	339
	10.2. Ústavní úprava územní samosprávy	342
	10.2.1. Územní samospráva jako politické právo jedince	343
	10.2.2. Územní samospráva jako právo územního samosprávného celku	343
	10.3. Obsah ústavního práva na územní samosprávu	344
	10.3.1. Samospráva jako forma veřejné moci	345
	10.3.2. Nositel práva na místní samosprávu a jeho subjekt	347
	10.3.3. Personální základ územní samosprávy. Občanství územního samosprávného celku	348
	10.3.4. Území samosprávného celku	350
	10.3.5. Zastupitelská forma výkonu práva na samosprávu	352
	10.3.6. Záruky práva na samosprávu před zásahy státní moci	352
76	10.4. Zastupitelstvo jako orgán místní samosprávy	353
	10.4.1. Název a sídlo zastupitelstva obce	353
	10.4.2. Způsob zřízení a ustavení	354
	10.4.3. Složení a nároky na výkon funkce	354
	10.4.4. Vnitřní organizace zastupitelstva obce	355
	10.4.5. Pravomoc a působnost zastupitelstva	355
	a) nařizovací působnost	356
	b) působnost organizační a kreační	357
	c) působnost v základních otázkách rozvoje svého územního obvodu	357
	d) vnitřní působnost	358
	10.4.6. Organizační pravidla činnosti zastupitelstva	358
	a) časová pravidla	358
	b) procedurální pravidla	360
77	10.4.7. Právní status člena zastupitelstva obce	362
	a) práva člena zastupitelstva jako člena kolegiálního orgánu	362
	b) práva člena mimo zastupitelstvo	364
	c) právo členů zastupitelstva sdružovat se	364
	d) právo na materiální zabezpečení členů zastupitelstva	364

e) povinnosti člena zastupitelstva	365
10.5. Místní referendum	366
10.6. Výkon obecní samosprávy jinými orgány obce	366
88 10.7. Jiné formy samosprávy	367

KAPITOLA JEDENÁCTÁ

19 ZVLÁŠTNÍ ÚSTAVNÍ INSTITUTY OCHRANY SPOLEČNOSTI A STÁTU 369

11.1. Řádné právní prostředky ochrany státu a společnosti	372
20 11.2. Mimořádné stavy a prostředky	374
a) válečný stav	375
b) mimořádné situace, kdy je ohrožen život národa nebo existence státu	376
c) stav katastrofy či živelní nouze	377
d) další aspekty mimořádných stavů	377
11.3. Právo na odpor	379

SEZNAM LITERATURY CITOVANÉ V 1. DÍLU

383